

Oponentský posudek na bakalářskou práci:

Vratislav Kozák, *Epocha helénismu v zrcadle moderní beletrie*, Praha 2012

V úvodu svého posudku musím přiznat, že nejsem specialistou ani na literaturu, ani na období helénismu. Nicméně obojí mne velmi zajímá a s helénismem mám i své osobní zkušenosti nejen čtenáře, ale i cestovatele. Zabývám se však pohledem na druhého, stejně jako způsoby interpretace a reprezentace minulosti v osvícenské (či modernější) společnosti. Obojí, pohled na druhého i reprezentaci minulosti předkládaná práce Vratislava Kozáka obsahuje, a navíc seznamuje i s vlastním obdobím helénismu. Ze všech těchto důvodů mě Kozákova studie zaujala a s nadšením jsem přijala její oponenturu. Práce je psána relativně kultivovaným jazykem a již její struktura a názvy kapitol probouzejí čtenářovu zvědavost.

Ale abychom nezůstali jen u pocitů. V úvodní části díla se autor věnuje problematice fikce a „reality“, historie a literatury, historie a nové „nové historie“ v diskursu poslední třetiny dvacátého století. Seznamuje čtenáře s problematikou literární antropologie a nového historismu, převážně na základě děl amerických autorů. K tomuto velmi pěkně pojatému úvodu bych doplnila několik poznámek z francouzského historiografického diskursu tohoto období, který se inspiroval lingvistickým obratem, aby ho rozpracoval do několika dalších směrů, pro danou problematiku rovněž inspirativních: alternativní historie, vyzdvihující „fantazii“ autora historické práce a považující historii za reprezentaci reprezentací, dále historickou sociologii literatury Roger Chartiera a kritický obrat B. Lepetita a J. Revela, nelze opomenout ani práce P. Ricoeura na obdobná témata.

V závěru tohoto teoretického pojednání pan Kozák představuje cíle své práce, jimiž je rozbor trilogie o Alexandru Makedonském od Mary Renaultové a otestování, jakým způsobem fungují v jejím díle výše rozebrané modely nového historismu a antropologie literatury. Dalším sledovaným problémem má být pojetí homosexuality v autorčině díle a životě a pohled většinové společnosti na tuto problematiku. Skutečnost, že společnost a autorova osobnost mají vliv na jeho dílo, a že historii lze pochopit i prostřednictvím fikce atd., patří mezi názory, o nichž nyní již málokdo pochybuje. Při hovoru o Renaultové mě napadají další autoři, které by bylo rovněž zajímavé obdobně zkoumat, například Robert Graves či Lion Feuchtwanger, oba spisovatelé i erudovaní badatelé.

V dalších částech své bakalářské práce se autor věnuje jednotlivým dílům trilogie, Oheň z nebes, Perský chlapec a Pohřební hry. Sleduje tu mimo jiné reprezentaci dobových modelů makedonského pohledu na „Východ“ (Ilýrii, Thrákií, Perii) v pojetí spisovatelky Renaultové, tedy jakousi dvojí reprezentaci, či onu reprezentaci reprezentace. Zpětně potom pracuje s perskou reprezentací Alexandra, jak ji spisovatelka zachytila. Srovnám-li své vlastní výzkumy a znalosti literatury o pohledu na druhého s výsledky studie pana Kozáka, chce se mi téměř prohlásit, že se po staletí v modelu druhého příliš nezměnilo. Ovšem doporučila bych jednu zásadní publikaci k této problematice, Herodotovo zrcadlo od F. Hartoga (François Hartog, Le Miroir d'Hérodote, Paris, 1982).

Autorův rozbor pojetí „střetu kultur“ u Renaultové je v jednotlivostech velmi přitažlivý, neboť se zabývá všemi možnými odvětvími života, od oblékání, přes stravu až po způsob vlády a vedení války. Nicméně se mi občas jeví jako skládanka z „puclů“ představujících jednotlivé úryvky ze spisovatelčina díla. Poněkud se z práce pana Kozáka vytratil v úvodu zmiňovaný cíl výzkumu, přičemž závěr na původní badatelskou otázku již vůbec neodpovídá. Kam se vytratilo prověřování teoretických modelů? Adeptova bibliografie obsahuje reprezentativní díla, ale jinak je poměrně slabá, to samé by se dalo říci i o citacích. Ve většině případů pan Kozák cituje pouze „svoji“ spisovatelku. Chybí mi propojení rozboru díla s uvedenými teoretickými pracemi a rovněž případná komparace s dalšími spisovateli, alespoň převzatá z literatury.

Trilogii Mary Renaultové jsem dosud nečetla, ale studie pana Kozáka ve mně vzbudila o toto dílo zájem. Práce Vratislava Kozáka dokáže zaujmout a představuje startovní čáru k obsáhlejšímu bádání ve zvolené výzkumné oblasti. I přes uvedené výtky odpovídá nárokům kladeným na bakalářskou práci. K obhajobě ji doporučuji a hodnotím známkou velmi dobře (2).

PhDr. Martina Ondo Grečenková, PhD.

Historický modul FHS UK